

سه عکاس از مشهد باقی مانده است که دو تن از آنان عبدالجبار و فرج... عباداف بوده‌اند. «بوریس کلمی» که به او بابا می‌گفتند، یکی دیگر از عکاسان قدیمی مشهد بوده است که در زمان جنگ جهانی اول، «عکاسی مانی» را ایجاد می‌کند. خاندان درودی یکی از همین مهاجران روس بودند که بعدها در مشهد ساکن شدند.»

● بخارایی‌ها

بخارایی‌ها با گروه دیگری از مهاجران مشهدی هستند که بعدها در ترکیب جمعیتی شهر حل می‌شوند. شغل بخارایی‌های مهاجر مشهد که بیشتر مسلمانان شیعه شهرهای آسیای مرکزی بودند، تجارت بوده است. آن‌ها اولین بار در دوره قاجار همراه کاروان‌های تجاری به مشهد می‌آیندو در کاروانسرای ازبک‌هااقامت می‌کنند. مصنوعات ابریشمی و محصولات خوراکی ازجمله کالاهایی بوده است که بخارایی‌ها به مشهد می‌آورده یااز اینجا می‌برده‌اند. «آلو» یکی از همین محصولات است که به‌خاطر صادرات بسیاریاز مشهد به بخارا، به «آلوی بخارا» معروف می‌شود. علاوه‌بر تجارت،بخارایی‌های زیادی هرساله به‌قصد زیارت، عازم مشهد می‌شده‌اند. این آستان‌بوسی به‌مرور بسیاری از آنان را ساکن مشهد می‌کند. خاندان بینا، جویباری، زهبی مشهدی و خانی، بازماندگان این قوم مهاجر در مشهد هستند.

در اواخر دوره قاجار، قفقازی‌های زیادی در مشهد زندگی می‌کرده‌اند که مهم‌ترین دلیل مهاجرتشان، تجارت و تحصیل بوده است. آنان در ابتدای ورود، در محله نوغان ساکن می‌شوند. قفقازی‌ها هم یادگارهای فرهنگی بسیاری در مشهد دارند. درواقع آن‌ها مروج صنعت سینما در مشهد هستند و به‌دلیل وقف‌های بی‌شماری که دارند، شناخته می‌شوند. آنان نخستین اقوام مهاجری بودند که املاکی را با هدف مصارف فرهنگی و آموزشی در مشهد وقف کرده‌اند. خاندان نصیرزاده در مشهد، در ردیف بزرگ‌ترین واقفان قفقازی شهر جای می‌گیرند.

● مروی‌ها

مروی‌ها را در مشهد، مروی نیز می‌خوانند. محل سکونت اولیه این گروه در مشهد، مشخص نیست ولی به‌تدریج در تپل‌المحله ساکن می‌شوند و محله مروی‌ها را شکل می‌دهند. مروی‌ها بیشتر به‌خاطر توان نظامی‌شان در مشهد شناخته می‌شده‌اند؛ برای همین در زمان محمدشاه قاجار و زمان قیام سالار، نقش مهمی را در برپایی شورش مشهد ایفا کرده‌اند. پشتوانه نظامی مروی‌ها در مشهد، جمعیت زیادشان بوده است و بر همین اساس هم توانسته‌اند در زمان زمامداری قاجارها، خطرانی را برای حکومت مرکزی به‌وجود آورند. سرشماری سال ۱۲۹۷ نشان می‌دهد که آنان محدودیت شغلی نداشته و اغلب نوکر دیوان و حتی از کارکنان آستان قدس بوده‌اند.

● کشمیری‌ها

این قوم در گذشته با مهاجرت به مشهد، در

محله نوغان ساکن شده‌اند. در دوره پهلوی حدود ۳۰۰ خانوار در محله کشمیری‌ها سکونت داشته‌اند و تعدادشان به ۲هزار نفر می‌رسیده است. تعداد کشمیری‌ها اکنون زیادت‌ر شده است و در سراسر مشهد پراکنده‌اند. خاندان‌های کشمیری زاده، کشمیری‌را و سیدرضوی کشمیری، بازمانده همین اقوام مهاجر هستند. کشمیری‌ها بیشتر شغل آزاد دارند و در اطراف حرم و بالاخیابان کاسبی می‌کنند.

● افغانستانی‌ها و هراتی‌ها

افغانستانی‌ها از زمان جدایی هرات تاکنون در چند مرحله به مشهد مهاجرت کرده‌اند. مهاجران کابل، قندهار و هرات در دوره ناصرالدین‌شاه به مشهد آمده‌اند اما بخش مهمی از آنان در سه دهه اخیر به‌دلیل اوضاع سیاسی و جنگ در افغانستان به این سوزان شده‌اند. آنان اکنون جزو بخش مهمی از جمعیت مهاجر مشهد محسوب می‌شوند که دارای مدرسه، مسجد و بسیاری از تشکل‌های دیگر هستند.

● بربری‌ها

انسان بربری‌های مهاجر که از دوره سلطان صاحبقران قاجاری رخ داده است، علاوه‌بر سیاست، به جذب نیروی انسانی و تشابه مذهبی با ایرانیان نیز برمی‌گشته است. «ایوانف» مهم‌ترین مهاجران بربری را از اورازگان، جاعوری، طایفه بهسود، دایزنگی، دیکانه و لعل‌جانگی ذکر کرده است که اوایل مهاجرت، در خارج مشهد سکونت داشته‌اند و بیشترشان به هیزم‌کشی و آبکشی مشغول بوده‌اند. بر بری‌های خراسان، مردمانی صنعتگر توصیف شده‌اند که روستاهای زیادی را آباد کرده‌اند. در آستانه جنگ جهانی اول، بربری‌ها تنها گروه ایلی و قبیله‌ای اطراف مشهد بودند که توان نظامی خوبی داشتند.

● عراقی‌ها

اخراج ایرانی‌ها از عراق بازتاب وسیعی داشت و تیت‌ریک روزنامه‌های بسیاری شد. بیشتر این اخراجی‌ها که معادین نام داشتند، در قم و مشهد ساکن شدند که یکی از دلایلش، ممکن است طلبه بودن آنان بوده باشد. طبق اسناد آستان قدس رضوی، در سال ۱۳۵۴ جمعیت شیروخورشید برای معادین عراقی در اراضی الندشت، محمدآباد، پایین‌خیابان، کوهسنگی و سمزقند، چادرهایی برپا می‌کند و آنان برای مدتی در چادر زندگی می‌کرده‌اند اما پس از انقلاب در انتهای بیست‌متری طلاب ساکن می‌شوند و هسته اولیه محله عرب‌ها را تشکیل می‌دهند. این گروه در دوران انقلاب، نقش مهمی در تحولات انقلابی مشهد ایفا کرده‌اند.

منبع: گروه‌های مهاجر به مشهد ازصفویه تاکنون از علی نجف‌زاده، نفوس ارض‌اقدس از زین‌العابدین میرزای قاجار، مشهد در آغاز قرن چهاردهم به تصحیح مهدی سیدی، بافت قدیم شهر مشهد از دکتر محمدرحیم رهنما و آمارنامه‌های سال‌های مختلف‌مشهد

شهردار مشهدی امام (ره)

مرور خدمات مهندس جواد شهرستانی به‌مناسبت سالگرد شروع دوران

شهرداری‌اش در مشهد

طوبی اردلان

در تقویم مشهد، ۲خرداد با آغاز شهرداری مهندس جواد شهرستانی هم‌زمان شده است؛ مسئولی که بعدها در دوران انقلاب به «شهردار امام (ره)» معروف شد.

● ماجرای شهردارامام (ره) شدن، چه بود؟

طبق روایت‌های تاریخی، با تشدید فعالیت‌های انقلاب اسلامی و ورود امام خمینی به ایران، مهندس جواد شهرستانی که آن دوران نامش زیر حکم شهرداری تهران مهر شده بود، در ۱۴ بهمن سال ۱۳۵۷ در یک نامه درخواستی، تقاضا می‌کند برای دقایقی با امام(ره) دیدار و گفت‌وگو کند.

امام خمینی قبول این همصحبتی را مشروط به استعفای شهرستانی اعلام می‌دارد. پس از استعفای شهرستانی، امام(ره) با او گفت‌وگو کرده و او را دوباره به اداره شهرداری تهران منصوب می‌کند. خبرنگار سیاسی اطلاعات که آن دوران در اتاق حضور داشته و شاهد گفت‌وگوی آنان بوده است، می‌نویسد: «جواد شهرستانی گفت:

بنا بر خواست اکثریت ملت ایران و تصمیم قاطع ملت، شما رهبر انقلابی هستید که به برکت اسلام به پیروزی خواهد رسید و ازآنجا‌که دولت فعلی غیرقانونی است و این غیرقانونی بودن را ملت ایران و شخص امام مکرر بازگو کرده‌اند، من از سمت خود به‌عنوان شهردار تهران استعفا می‌کنم. شهرستانی سپس استعفانامه خود را که براساس همین جملات تنظیم شده بود، تسلیم امام(ره) کرد. وی سپس گفت: اگر امام ضروری بدانند، به‌عنوان شهردار امام‌خمینی نه‌شهردار دولت- به سر کار خود بازخواهم گشت. امام(ره) نیز خواست که این مسئله به متن استعفانامه اضافه شود تا تصمیم مقتضی را به اطلاع شهرستانی برساند.» این اولین استعفا یک مقام رسمی و عالی‌رتبه منتخب و منتصب رژیم پهلوی بود که در روزهای بحرانی انقلاب، تأثیر بسزایی بر سقوط دولت شاپور بختیار و پایان بخشیدن به نظام شاهنشاهی گذاشت اما مهندس جواد شهرستانی پیش از اینکه برای دو دوره به‌عنوان شهردار تهران انتخاب شود، زاده مشهد بود و در شهر خودش، سمت‌ها و مسئولیت‌های فراوانی داشت که مهم‌ترین آن‌ها، تکیه زدن بر صندلی شهرداری مشهد در فاصله زمانی ۱۳۴۳ تا ۱۳۴۵ بود.

● مهم‌ترین خدمات شهرستانی در مشهد

خرید، نصب و بهره‌برداری از دو دستگاه توربین بخار به ظرفیت ۲۵هزار کیلووات(بیش از دوبرابر ظرفیت نیروگاه موجود آن زمان) و احداث شبکه انتقال و توزیع نیرو و ایجاد شبکه روشنایی

شهر مشهد و همچنین احداث کوی آب‌وبرق و ساخت منازل مسکونی برای کارکنان و کارگران آب‌وبرق مشهد، از اقدامات شهرستانی در دوران مسئولیت‌های مختلفش در مشهد است. شهرستانی علاوه‌بر این‌ها با تاسیس شرکت واحد و خرید اتوبوس‌های جدید، به سامان‌دهی حمل‌ونقل عمومی دست زد. شهردار مشهد سپس اداره باجه‌های بلیت اتوبوس‌رانی را به معلولان واگذار کرد تا آنان هم با کسب شغلی بتوانند وارد تعاملات اجتماعی شوند. پوشش نهر بالاخیابان و پایین‌خیابان و چند نهر دیگر نیز در دوره شهرداری شهرستانی انجام شد. این دست فعالیت‌ها تأثیر بسیار زیادی بر بهبود وضعیت بهداشت عمومی و کنترل بیماری‌های واگیردار در آن دوره گذاشت.

● مهندس جواد شهرستانی که بود؟

جواد شهرستانی، فرزند سیدهاشم شهرستانی(دبیرالکتاب و مصحح کتب خطی آستان قدس رضوی) در سال ۱۳۰۳خورشیدی در مشهد متولد شد. پس از طی دوران تحصیل در دبیرستان این‌همین و فردوسی مشهد و قبولی در کنکور دانشکده فنی دانشگاه تهران، به‌عنوان دانشجوی رشته فنی دانشکده افسری از مهر سال ۱۳۲۴ وارد خدمت ارتش شد و تا درجه ستوان یکمی پیش رفت. او پس از تسلیم پایان‌نامه فوق لیسانس خود در رشته الکترومکانیک از دانشکده فنی دانشگاه تهران، در سال ۱۳۲۸ به لشکر ۸خراسان انتقال یافت و با درجه سروانی به‌عنوان رئیس تعمیرگاه مخابرات، مشغول خدمت شد تااینکه در سال ۱۳۳۷ درجه سرگردی گرفت و در پست سازمانی معاون مخابرات لشکر ۸خراسان، برای برقراری ارتباطات مخابراتی لشکر با همه واحدهای تابع به‌ویژه مرزهای خراسان و ستاد ارتش انجام وظیفه کرد. مهر سال ۱۳۳۹ بنا به درخواست رئیس دانشگاه فردوسی مشهد و موافقت ارتش، با حفظ همه سوابق خدمتی به دانشگاه فردوسی مشهد منتقل شد. شهرستانی پس از آنکه از ارتش به دانشگاه منتقل شد، علاوه‌بر تدریس فیزیک در دانشکده‌های پزشکی مشهد، به ریاست هیئت‌مدیره و مدیرعاملی برق منطقه‌ای خراسان منصوب شد. شهرداری مشهد، تهران و استانداری کرمانشاه، از دیگر سمت‌های مهندس جواد شهرستانی است.

شهرستانی تا پیش از وفاتش در خرداد۹۵ در بخش خصوصی، به‌عنوان مجری مجتمع گردشگری گلستان شاندیز به کارهای عمرانی و در بنیاد دانشگاه فردوسی و خبریه جامعه‌باوری خراسان، به کارهای اجتماعی مشغول بود.

نهرنداری بیش از پوشیده شدن

رونق عصر استارت‌آپ‌ها

بررسی آینده کسب‌وکارهای آنلاین در نشست «تحلیل شرایط اقتصادی پس از کرونا»

بحران کرونا با همه چالش‌ها و تهدیدهای جدی که برای اقتصاد ایجاد کرد، اما برای گروهی از کسب‌وکارهای دیجیتالی که عموماً آن را با نام استارت‌آپ‌ها می‌شناسیم، فرصت‌های جدیدی را هم خلق کرده است. یکی از طرفدارترین خدمات آنلاین در این روزها خرید غیرحضوری و استفاده از سرویس‌های مشابه است. در نتیجه بخشی از جامعه که این خدمات را پیش از این به‌صورت حضوری استفاده می‌کردند، حالا برای اولین بار در حال استفاده از سرویس‌های فناورانه و مجازی هستند که باعث رشد بخشی از کسب‌وکارهای آنلاین شده است. با توجه به اینکه سیاست مدیران شهری مشهد در ۳سال اخیر تقویت فعالیت استارت‌آپ‌ها در راستای تسهیل خدمات‌دهی به شهروندان مشهدی بوده است، رشد این فعالیت‌ها بهانه‌ای شد تا با برگزاری نشست با حضور معاون برنامه‌ریزی و توسعه سرمایه انسانی شهردار مشهد و معاون وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات و رئیس سازمان فناوری اطلاعات ایران توسعه فعالیت استارت‌آپ‌ها بررسی شود.

معاون وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات و رئیس سازمان فناوری اطلاعات ایران در این نشست گفت: پیش از کرونا سقف تبادل روزانه داده در کشور عددی بالاتر از ۲ترابیت بر ثانیه بود، اما امروز این عدد به ۴/۵ترابیت رسیده است. حتی با دقیق‌ترین برنامه‌ریزی‌ها نیز امکان افزایش این میزان از تقاضا وجود نداشت. به‌منظر من وجوه فناورانه زندگی به‌حالت پیش از کرونا بازمی‌گردد؛ تجربه تماشای فیلم به‌وسیله اینترنت در منزل، خرید اینترنتی، کلاس آموزشی و تجربه‌هایی شبیه این‌ها که موفق بوده، تصور بازگشت به گذشته در این موارد را بسیار سخت کرده است.

امیر ناظمی افزود: با وجود آنکه تلقی عامه برآن بود که شرکت‌های آی‌تی در این دوران تحت‌تأثیر شرایط قرنطینه قرار نگیرفته‌اند، اما طبق تحقیقی که دروزارتخانه انجام دادیم، مشخص شد ۸۰درصد از شرکت‌های آی‌تی کشور در این دوره از این شرایط تأثیر منفی گرفتند. در مثال واضح‌می‌توان به شرکت‌های خدمات مسافری و ارسال کالا مثل تسیس و اسنپ اشاره کرد که به‌وضوح با افت مشتری روبه‌رو شدند و همچنین شرکت‌هایی که خدمات در منزل را ارائه می‌کردند مانند تعمیرکاران و... نیز از این شرایط متأثر شده‌اند. اتفاق مهم آنجاست که باور مردم نسبت‌به کسب‌وکارهای حوزه‌آی‌تی بهتر و تقاضای برای این کسب‌وکارها بیشتر شده است. در واقع کسب‌وکارهای سنتنی تمایل به ورود به این حوزه و فعالیت به‌صورت آی‌تی‌از آن خود بروز داده‌اند.

● ورود کسب‌وکارهای سنتی به فضای مجازی

معاون برنامه‌ریزی و توسعه سرمایه انسانی شهردار مشهد نیز در این نشست با اشاره به اقدامات انجام‌شده در کلان‌شهر مشهد برای مقابله با شیوع ویروس کرونا گفت: هماهنگی بین‌بخشی و مدیریت به‌موقع شرایط، مانع ایجاد بحران کرونا در مشهد شده است.

شهریار آل‌شیخ به‌موضوع کسب‌وکارهای نوین اشاره و بیان کرد: در نهایت روزی شاهد عادی‌سازی شرایط شهر مانند گشتابش رستوران‌ها و هتل‌ها خواهیم بود و به دورانی وارد می‌شویم که آثار کرونا همچنان وجود دارد، اما شرایط با قبل تفاوت‌هایم داشت که باید برای آن برنامه‌ریزی مناسبی انجام دهیم.

آل‌شیخ اظهار کرد: از آثار کرونا می‌توان به ورود کسب‌وکارهای سنتی به فضای مجازی اشاره کرد؛ البته تأثیر این دوران بر کسب‌وکارها یکسان نبود، زیرا برخی دچار چالش شدند و برخی به‌عرصه جهانی پیوستند. وی با اشاره به تأثیر شرایط قرنطینه بر اقتصاد و کسب‌وکار ادامه داد: در این فضا استارت‌آپ‌های مانیز واکنش‌های مختلفی داشته‌اند و جامعه رویکردهای متفاوتی نسبت به این موضوع از خود بروز داده است و برخی امکانات و کسب‌وکارهای موجود پیشین همچون برگزارکنندگان جلسات آنلاین، رسانه‌های جدید، یادگست‌ها و... در شرایط امروز احیا شده‌اند.

او ادامه داد: متأسفانه در این شرایط به بسیاری از استارت‌آپ‌ها لطمات جدی وارد شد، اما احتمال دارد در دوره‌های بعدی احیا شوند و کسب‌وکارهای دیگری دچار چالش شوند.

آل‌شیخ درباره مشکلات و چالش‌های سرمایه‌گذاری در کسب‌وکارهای نوین در دوران پساکرونا اظهار کرد: تأمین سرمایه چالش بزرگی برای کسب‌وکارهاست، درحالی‌که نسبت ورود سرمایه‌گذار در دنیا کمتر از ۲درصد است، در کشور ما این انتظار وجود دارد که تمام ایده‌ها برای سرمایه‌گذار جذاب باشد که این امر توقع درستی نیست.

وی با اشاره به اینکه نحوه رابطه با بازارهای واقعی همچنان برای کسب‌وکارهای نوین محل چالش است و مفاهیم سرمایه‌گذاری مدرن هنوز نهادینه نشده است، افزود: این نکته را نباید از نظر دور داشت که هزینه‌آغاز کسب‌وکار در دنیا زیاد است و تولیدعرضه در فضای جهانی هزینه‌اولیه دارد. اما برای کشور ما این هزینه‌ها نسبتاً کمتر و گاه ثابت است که امکان عرضه و توزین‌توانایی‌ها را برای استارت‌آپ‌های ما زیاد می‌کند. آل‌شیخ به‌لزوم هوشمندی شرکت‌های نوپا و کسب‌وکارهای نوین اشاره کرد و گفت: باید این واقعیت را بپذیریم که در دوره کوتاهی شوک شدیدی به کسب‌وکارها وارد شد که سبب اتفاقات خوشایندی برای استارت‌آپ‌ها نیز شد.

وی بیان کرد: قطعاً جامعه به حالت عادی بازخواهد گشت، هرچند زمان آن را نمی‌توان پیش‌بینی کرد، اما اینکه با چه سرعتی و با چه کیفیتی به‌روال عادی بازگردیم، موضوعی است که باید استارت‌آپ‌ها و کسب‌وکارهای جدید نسبت به آن حساس باشند.

آل‌شیخ با بیان اینکه اکنون فرهنگ جدیدی از تولیدو عرضه شکل گرفته است که کسب‌وکارهای نوین باید از آن آگاه باشند، اظهار کرد: هرچند شاید برخی رفتارها به‌مدل گذشته خود بازگردند، اما ورود به پساکرونا را باید به‌فال نیک گرفت و با شناخت فرصت‌ها و تهدیدها، نسبت به الگوها و نیازهای جدید حساس بود.

وی افزود: معتقدم مدیریت شهری در حوزه استارت‌آپ‌ها نباید مداخله و حضور تخصصی داشته باشد؛ بنابراین ما در شهرداری مشهد تلاش داریم تا زیرساخت‌ها را فراهم کنیم و تنها در بهره‌گیری از محصول خوب کوشش کنیم و خریدار خوبی باشیم.

شهریار

روزنامه شهرامید وزندگی

شنبه ۵ خرداد ۱۳۹۵ ۲۳ رمضان ۱۴۱۷ شماره ۳۱۲

SHAHRARANEWS.IR

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت

تاریخ و هویت